

Дело C-130/20**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

9 март 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

4 март 2020 г.

Жалбоподател:

YJ

Отвeтник:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Предмет на главното производство

Жалба във връзка с пенсиониране, която е подадена срещу Instituto Nacional de la Seguridad Social (Национален институт за социално осигуряване, Испания) и с която се иска добавка за майчинство в размер на 10 % от признатата пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Преюдициалното запитване има за предмет да се определи дали изключването от получаването на добавката за майчинство на жените, които се пенсионираат по свое желание преди навършване на предвидената за тях пенсионна възраст, но не и на жените, които не се пенсионираат предсрочно или които се пенсионираат предсрочно не по свое желание, е в съответствие с разпоредбите от правото на Съюза, които гарантират равно третиране в областта на социалното осигуряване в най-широк смисъл, тоест между мъжете и жените, но също така и между жените.

Преюдициален въпрос

„Може ли да се разглежда като пряко дискриминационна по смисъла на Директива 79/7 разпоредба като член 60, параграф 4 от *Ley General de la Seguridad Social* (Общ закон за социалното осигуряване), която изключва от получаването на добавката за майчинство жените, които се пенсионират доброволно, но не и жените, които също се пенсионират доброволно при навършване на предвидената в закона пенсионна възраст или които се пенсионират предсрочно, но поради естеството на осъществяваната от тях трудова дейност през професионалния им живот или заради увреждане, или още защото по независещи от тях причини са преустановили трудовата си дейност, преди да се пенсионират?“.

Релевантни разпоредби от правото на Съюза

Член 21, параграф 1 и член 34, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз във връзка с член 157, параграф 4 ДФЕС.

Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване: член 3, параграф 1, буква а), член 4, параграфи 1 и 2, член 7, параграф 1, букви а) и б).

Член 2, параграф 1 от Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите.

Решение на Съда от 12 декември 2019 г., *Instituto Nacional de la Seguridad Social* (C-450/18, EU:C:2019:1075): точки 28, 30, 33, 37, 42, 44, 46—50, 57, 58, 60, 62, 63 и 65, както и диспозитива.

Решение на Съда от 5 юни 2018 г., *Grupo Norte Facility* (C-574/16, EU:C:2018:390, т. 46).

Релевантни разпоредби от националното право

1. — Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г. за одобряване на консолидираната редакция на *Ley General de la Seguridad Social* (Общ закон за социалното осигуряване, наричан по-нататък „LGSS“).

Член 60. Добавка за майчинство към зависещите от вноски пенсии от системата за социално осигуряване

1. Въз основа на техния демографски принос за социалното осигуряване с оглед броя на децата, които са имали, се отпуска добавка към пенсията на жените, които са имали рождени или осиновени деца и получават зависеща от вноски пенсия за осигурителен стаж и възраст, наследствена пенсия или пенсия за инвалидност по който и да е режим от системата за социално осигуряване.

Тази добавка, която във всяко отношение има правното естество на зависеща от вноски държавна пенсия, представлява сума, получена в резултат от прилагането към основния размер на посочените пенсии на определен процент, който зависи от броя на децата съгласно следната скала:

- a) При две деца: 5 %.
- b) При три деца: 10 %.
- c) При четири или повече деца: 15 %.

[...].

2. В случай че първоначално признатият размер на пенсията надхвърля [законовоопределения] максимален размер на пенсията, без да се включва добавката, сборът на пенсията и добавката не може да надхвърля посочения максимален размер, увеличен с 50 % от определената добавка.

Освен това, ако признатият размер на пенсията достига [законовоопределения] максимален размер на пенсията, когато се включи само част от добавката, заинтересованото лице има право да получи още 50 % от частта от добавката, надхвърляща максималния размер, който е в сила във всеки един момент.

[...]

Ако пенсията, към която трябва да се прибави добавката, се поражда при сумиране на осигурителни периоди в различни държави, при което се извършва пропорционално намаляване (*pro rata temporis*) в съответствие с международните договори, добавката се изчислява въз основа на теоретичната пенсия и спрямо получения резултат се прилага съответният процент.

[...]

4. Тази добавка към пенсията не се прилага в случаите на предсрочно пенсиониране по желание на заинтересованото лице, нито в тези на частично пенсиониране [...].

Въпреки горното съответната добавка към пенсията се отпуска, когато от частично се премине към пълно пенсиониране, щом бъде навършена необходимата възраст.

[...]

Определение на Tribunal Constitucional (Конституционен съд, Испания) № 114/18 от 16 октомври 2018 г. (ECLI:ES:TC:2018:114A)

В това определение се отхвърля искането за установяване на противоконституционност, отправено от Juzgado de lo Social (съд по трудови и осигурителни спорове, Испания), тъй като „изхождайки от схващането, че добавката към пенсията цели да компенсира майките, които не по свое желание и по предвидените в член 207 от LGSS причини се оказват с по-малък осигурителен стаж, различното третиране, въведено от законодателя в член 60, параграф 4 от LGSS, е разумно и обективно обосновано [...], тъй като при предсрочното пенсиониране се скъсява периодът, през който се правят вноски в системата, и се увеличава периодът на получаване на пенсия, поради което е логично законодателят да предвиди разпоредби, които да не насърчават такова пенсиониране“.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 На 2 декември 2017 г. г-жа YJ, родена през 1954 г., иска да ѝ бъде отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст, а на 11 декември 2017 г. е прието решение, с което ѝ е признато право на пенсия при основа (base reguladora) от 2 954,05 EUR на месец, като ѝ се отпускат 96 % от максималния месечен размер на пенсията (2 573,70 EUR), понеже този максимален размер се намалява с 0,50 % за всяко тримесечие на предсрочно пенсиониране, така че ѝ е определена пенсия в размер на 2 470,75 EUR на месец, считано от 4 декември 2017 г.
- 2 Жалбоподателката подава жалба по административен ред срещу това решение, като изтъква, че тъй като има три деца, тя има право да получи добавка за майчинство към пенсията си, поради което пенсията ѝ трябва да се увеличи с 10 %. Ответникът приема решение на 9 май 2018 г. и предвид отхвърлянето на претенциите ѝ г-жа YJ обжалва това решение, като иска да ѝ бъде признато правото на т.нар. добавка за майчинство, уредена в член 60 от LGSS, която представлява увеличение от 5 до 15 % на пенсиите за инвалидност, за осигурителен стаж и възраст или на наследствените пенсии, отпуснати на жените, които имат две или повече деца.

Основни твърдения на страните в главното производство

Позиция и твърдения на жалбоподателката

- 3 Жалбоподателката твърди, че обосновката на добавката така, както е предвидена от законодателя, поражда дискриминация спрямо жените, които имат действителен принос към системата за социално осигуряване и които поради обстоятелството, че се пенсионират предсрочно по свое желание, не могат да се ползват от добавката, за разлика от жените, които се пенсионират със 100 % от пенсията, включително получавайки максималния размер на пенсията, както и от вдовиците, чиято професионална кариера не се взема предвид, тъй като правото на добавка им се признава с оглед на вноските, направени от съпруга или починалото лице.
- 4 Що се отнася до Определение на Tribunal Constitucional (Конституционен съд) № 114/18, жалбоподателката посочва, че едно от особените мнения към него подкрепя позицията ѝ, че трябва да се даде предимство на гледната точка за равенство между половете при тълкуването на правните норми, така че когато привидно неутрални разпоредби водят до несправедливи положения, засягащи правото на равно третиране посредством прикрита или непряка дискриминация, дейността на Конституционния съд трябва да надхвърля буквалното тълкуване на съответните разпоредби.
- 5 По-нататък, жалбоподателката изтъква, че настоящата формулировка на член 60 от LGSS противоречи на правната уредба на Съюза и не съответства на целта, с която е изготвена и която е предвидена с оглед на препоръките на Европейската комисия, Парламента и Съвета за намаляване на разликата между размера на държавните пенсии на жените и мъжете. В това отношение тя посочва член 21, параграф 1 и член 34, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз във връзка с член 157, параграф 4 ДФЕС.
- 6 Вследствие на горното жалбоподателката счита, че е налице неравно третиране сред жените, които имат две или повече деца, при това единствено в зависимост от начина, по който се пенсионират, въпреки че твърдяната цел на тази разпоредба е да се компенсира демографският принос за социалното осигуряване, какъвто принос имат еднакво всички работнички.
- 7 Жалбоподателката изразява съгласието си за отправяне на преюдициално запитване, като по-конкретно се позовава на член 2, параграф 1, буква б) от Директива 2006/54/ЕО за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите в смисъл, че става въпрос за непряка дискриминация, основана на пола, тъй като е налице необосновано и непропорционално различно третиране сред жените в момента, когато придобиват право на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Тя посочва точка 46 от решение на Съда от 5 юни 2018 г. (дело С-574/16), съгласно която принципът на недопускане на дискриминация изисква да не се третират по различен начин сходни положения.

Позиция и твърдения на ответника

- 8 INSS отказва по административен ред да отпусне добавката за майчинство с мотива, че съгласно член 60, параграф 4 от LGSS посочената добавка към пенсията не се прилага в случаите на предсрочно пенсиониране по желание на заинтересованото лице.
- 9 INSS посочва, че целта на неприлагането — при доброволно предсрочно пенсиониране и при частично пенсиониране — на добавката за майчинство към пенсиите за осигурителен стаж и възраст е да се избегне насърчаването от предприятията или от заинтересованите лица на предсрочното пенсиониране на работниците, при които основата за изчисляване на размера на пенсията е по-висока от максималния размер на пенсията и които се оказват незасегнати от коригиращите коефициенти предвид високия размер на основата за изчисляване на размера на пенсията.
- 10 Освен това ответникът се противопоставя на отправянето на преюдициално запитване, тъй като според него член 157, параграф 4 ДФЕС не е приложим в разглеждания случай, понеже жалбата не се отнася до дискриминация, основана на пола и произтичаща от непропорционалност на спорната законодателна мярка, а в нея става въпрос за евентуално неравенство пред закона на едно лице спрямо друго (и двете от женски пол) поради различния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, когато лицата се пенсионираат по различен начин.
- 11 По-нататък, ответникът възприема съображенията от определението на Tribunal Constitucional (Конституционен съд), като поддържа, че е налице случай не на дискриминация, а евентуално на неравенство пред закона, и подчертава широката свобода на законодателя при уреждането на социалноосигурителните плащания.
- 12 Накрая, ответникът твърди, че мерките за позитивно действие, посочени в член 157, параграф 4 ДФЕС, са на равнището на равенството по същество, за разлика от забраната за дискриминация, която е на равнището на формалното равенство, като по отношение на тези мерки Съдът е приел, че не са свързани с прекомерно дискриминационно третиране на мъжа спрямо жената, без да извършва преценка дали прилагането им спрямо всички жени е подходящо.
- 13 В заключение, INSS се противопоставя на отправянето на преюдициално запитване, защото според него Tribunal Constitucional (Конституционен съд) е разсеял всякакви съмнения относно съвместимостта на член 60, параграф 4 от LGSS с принципа на равенство пред закона, закрепен в член 14 от Испанската конституция и в член 20 от Хартата на основните права на Европейския съюз, както и защото разпоредбите от правото на Съюза не са приложими в разглеждания случай.

Кратко представяне на мотивите за преюдициално запитване

- 14 Във връзка с Определение на Tribunal Constitucional (Конституционен съд) № 114/18 запитващата юрисдикция изхожда от виждането, че Tribunal Constitucional (Конституционен съд) е осъществил контрол за конституционносъобразност, тоест той е проверил дали добавката за майчинство е в съответствие с правилното тълкуване на принципа на равенство пред закона, закрепен в член 14 от Испанската конституция. Затова запитващата юрисдикция счита, че въпросното определение не е пречка да се отпрати настоящото преюдициално запитване, тъй като поставеният понастоящем въпрос се отнася до прилагането на правото на Съюза, а не до Испанската конституция.
- 15 Така тя поддържа, че щом като в разглеждания случай не става въпрос за компенсация във връзка с положения, при които жените са ползвали отпуск по майчинство, нито за премахване на неблагоприятните последици за професионалната кариера на жените поради прекъсване на трудова дейност през периода след раждането (имайки предвид обстоятелството, че не може да се установи връзка между добавката и биологичното състояние на раждалите жени), и щом като добавката не се прилага за жените, които са прекъснали професионалната си дейност, за да се посветят на отглеждането на децата си — като въз основа на горепосоченото се приема, че член 60, параграф 1 от LGSS представлява забранена от Директива 79/7 пряка дискриминация спрямо намиращите се в същото положение мъже — то няма тактически или правни съображения, които да възпрепятстват същата логика да се приложи и по отношение на всички жени в едно и също положение, независимо от начина и момента на отпускане на пенсията, която се допълва с добавката.
- 16 С други думи, щом като член 60, параграф 4 от LGSS изключва определена част от жените, на които се отпуска пенсия за осигурителен стаж и възраст, и по-конкретно тези, които са се пенсионирали предсрочно по свое желание — но не всички, тъй като в някои случаи на предсрочно пенсиониране това изключване не се прилага — въпреки че пенсионирането е доброволно във всеки случай и във всеки момент, то следва да се постави въпросът дали може да се приеме за дискриминационно по смисъла на Директива 79/7 изключването на жените, които се пенсионират, преди да са навършили предвидената в закона пенсионна възраст, тъй като това изключване е неразумно и необосновано.
- 17 Що се отнася до твърдението, че при жалбоподателката е налице надвишаване на максималния размер на пенсията, предвиден в Испания към момента на пенсионирането ѝ, съгласно член 60, параграф 2 от LGSS добавката за майчинство се прилага, макар получената след добавянето ѝ сума да надвишава максималния размер на пенсията, какъвто е настоящият случай, защото полученият след включването на добавката размер на пенсията би бил по-голям от максималния размер на пенсията.

- 18 За да се разреши разглежданият спор, е необходимо да се постави въпросът дали изключването от получаването на добавката за майчинство на жените, които се пенсионираат предсрочно по свое желание, но не и на жените, които се пенсионираат при навършване на предвидената в закона пенсионна възраст или които се пенсионираат предсрочно, но поради естеството на осъществяваната от тях трудова дейност през професионалния им живот или заради увреждане, или още защото по независещи от тях причини са преустановили трудовата си дейност през периода, предхождащ непосредствено пенсионирането им, е в съответствие с разпоредбите от правото на Съюза, които гарантират равно третиране в най-широк смисъл, тоест между мъжете и жените, но също така и между жените.